

Asia: VN/10633/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle sakon ja muiden omaisuuden kohdistuvien seuraamusten täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne sakon täytäntöönpanosta annetun lain yleisiä säännöksiä koskevista muutosehdotuksista. Erityisesti lausunnonantaja pyydetään lausumaan hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevista muutosehdotuksista ja kutakin ministeriötä pyydetään lausumaan oman hallinnonalansa lainsäädäntöön ehdotetuista muutoksista.

Asianajajaliitto pitää esitysluonnosta kattavana ja kannattaa sitä sisällöllisesti. Asianajajaliiton näkemyksen mukaan on tärkeää ajanmukaistaa seuraamusten täytäntöönpanosäännökset ja yhtenäistää niitä. Lisäksi Asianajajaliitto pitää tärkeänä sitä, että muutokset mahdollistavat täytäntöönpanon automatisoinnin ja sitä kautta sujuvoittavat ja nopeuttavat täytäntöönpanoasioiden käsittelyä.

Työryhmämietinnön ehdotukset ovat Asianajajaliiton näkemyksen mukaan kokonaisuutena arvioiden oikeasuuntaisia. Asianajajaliitto kiinnittää erityisesti huomiota ehdotuksen mukanaan tuomiin maksuvelvollisten asemaa koskeviin muutoksiin. Yhdenvertaisuutta lisäävät muutokset ovat merkittäviä perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta arvioituina.

Lausuntonne rahamääräisen saatavan perintää koskevista muutosehdotuksista.

Ehdotuksessa esitetään, että seuraamuksen ensimmäisenä asteena määrännyt viranomainen tai tuomioistuin olisi velvollinen varaamaan maksuvelvolliselle maksutilaisuuden, joka toteutettaisiin antamalla maksuvelvolliselle maksamiseen tarvittavat tiedot. Erillistä kiinteää maksuaikaa ei kuitenkaan säädettäisi, vaan sen sijaan maksuvelvolliselle annettaisiin ratkaisun yhteydessä tieto siitä, että saatavaa voidaan alkaa periä sen tultua täytäntöönpanokelpoiseksi.

Ehdotuksen mukaan on sitä valmisteltaessa selvitetty erilaisia vaihtoehtoja esitetyle mallille. Yksi mainituista vaihtoehtoista on kiinteän, esimerkiksi 30 päivän maksuajan lisääminen kaikkiin

rahamääräisiin saataviin sen sijaan, että maksuvelvolliselle varattaisiin tarkemmin yksilöimätön maksutilaisuus.

Yllä mainitusta vaihtoehdosta on esityksessä luovuttu sen etenkin tuomioistuimille aiheuttavien käytäntömuutosten ja näiden myötä mahdollisen lisäresursointitarpeen vuoksi. Esityksessä ei ole tarkemmin avattu, kuinka suuria muutoksia ja resurssitarpeita tämänkaltainen menettely aiheuttaisi.

Asianajajliiton näkemyksen mukaan kiinteän maksuajan antaminen maksutilaisuuden sijasta olisi kuitenkin selkeä ja maksuvelvollisen näkökulmasta perusteltu vaihtoehto. Yksinomaan maksutilaisuuden varaaminen on omiaan aiheuttamaan maksuvelvolliselle epätietoisuutta ja selvittelytarvetta.

Ehdotuksessa todetaan, että nykytilassa ongelmallista on ollut se, että eräpäivän puuttuminen on aiheuttanut epäselvyyttä siitä, milloin maksu tulisi viimeistään suorittaa. Tämä puolestaan on aiheuttanut kyselyitä, jotka ovat työllistäneet muun muassa Oikeusrekisterikeskusta. Onkin aiheellista kysyä, muuttaisiko ehdotuksen malli nykytilannetta ja siinä todettuja haasteita käytännössä riittävästi.

Lausuntonne sakon muuntorangaistuksen määräämistä koskevista muutosehdotuksista.

Muuntorangaistusmenettelyn kohdalla on keskeiseksi ongelmaksi nostettu niin ehdotuksessa kuin asiaa sivunneessa aiemmassa hallituksen esityksessä (HE 291/2014 vp) menettelyn niin Oikeusrekisterikeskukselle kuin syyttäjälle ja tuomioistuimelle aiheuttama kuormitus. Yhtenä tapana keventää menettelyä on ehdotettu kirjallisen menettelyn käyttöä. Ehdotuksessa tätä ei ole lopulta pidetty perusteltuna vaihtoehtona, koska menettely edellyttäisi maksuvelvollisen suostumusta, jonka saaminen olisi epäselvää. Asianajajaliitto nostaa tähän liittyen kysymyksenä esille, eikö suostumusta kirjalliseen menettelyyn voitaisi pyytää maksuvelvolliselta haastamisen yhteydessä.

Tällä hetkellä suurin osa maksuvelvollisista jättää lausumatta muuntorangaistusasiassa, mikä todennäköisesti olisi tilanne myös siinä tapauksessa, että asioita käsiteltäisiin kirjallisessa menettelyssä. Vaikka kysymyksessä onkin ehdottoman vankeusrangaistuksen määrääminen, olisivat määrätyt rangaistukset tuomioistuinten tuomitsemien päiväsakkojen mediaanimäärä ja sakon muuntosuhde huomioiden suhteellisen lyhyitä, mikä sinänsä voisi puoltaa mahdollisuutta kirjallisen menettelyn käyttämiselle.

Lausuntonne menettämisseuraamusta koskevista muutosehdotuksista.

-

Lausuntonne rikosvahinkosaatavien täytäntöönpanoa koskevista muutosehdotuksista.

-

Lausuntonne rekistereitä ja tiedonluovutusta koskevista muutosehdotuksista.

-

Lausuntonne rangaistusvaatimusta ja päihdetutkimuskustannusten määräämistä koskevista muutosehdotuksista.

-

Lausuntonne muista muutosehdotuksista.

-

Lausunnonantajan mahdolliset muut huomiot.

Kokonaisuutena arvioiden Asianajajaliitto pitää erityisen hyvänä ehdotettujen, etenkin maksuajan myöntämistä ja Oikeusrekisterikeskuksen päätöksiin ulottuvaa muutoksenhakuoikeutta koskevien muutosten vaikutuksia maksuvelvollisen asemaan. Kuten aikaisemmin viitatussa vuoden 2014 hallituksen esityksessä on tuotu esille, monen sakotetun kohdalla muuntorangaistuksen käyttöön johtaa varattomuus. Mainitussa esityksessä nostettiin esille kysymys siitä, olisiko näitä sakotettuja mahdollista saada yhteiskunnan tukipalvelujen piiriin ja siten välttää muuntorangaistus. Tätä kysymystä ei nähdäksemme tuoreessa ehdotuksessa sivuttu. Kaikkiaan ehdotukset kuitenkin paitsi parantavat maksuvelvollisten oikeusturvaa myös lisäävät ehdotuksessa todetun mukaisesti prosessuaalista yhdenvertaisuutta.

Enne Heidi
Suomen Asianajajaliitto